

УДК: 37.5.06:316.47-054.73

АДАПТАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ДО НОВОГО СОЦІОКУЛЬТУРНО СЕРЕДОВИЩА

Овчарова О. В.

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

Науковий керівник:

Меркулова Н. В.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна

Анотація: У статті розкрито специфіку адаптації та інтеграції дітей вимушених переселенців до нового соціокультурного середовища; проаналізовано професійні якості соціального педагога в сучасному світі; схарактеризовано сутність та зміст професійної діяльності соціального педагога у сучасному навчальному закладі; теоретично обґрунтовано індивідуальний підхід в процесі формування та розвитку професійної компетентності соціального педагога.

Ключові слова: специфіка, соціальний педагог, адаптація, інтеграція, переселенці.

Ovcharova O. Adaptation and integration of children of disabled residents to a new soil-cultural environment.

Summary. The article deals with the problem of the specifics of the adaptation and integration of forced displaced children to a new socio-cultural environment; the professional qualities of social pedagogue in the modern world

are analyzed; The essence and content of the professional activity of the social pedagogue in the modern educational institution are characterized; The theoretically grounded individual approach in the process of formation and development of professional competence of a social teacher.

Key words: social pedagogue, adaptation, integration, immigrants.

Актуальність. На сьогоднішній день ситуація з внутрішньо переміщеними особами та біженцями в світі сягнула критичної позначки. Майже 41 мільйон осіб у світі є внутрішніми переселенцями у своїх країнах. Лідери у цьому списку - Ємен, Сирія, Ірак та Україна, яка посіла четверте місце. В Україні ця проблема стала наслідком збройного конфлікту який почався ще в 2014 році. Збройні протистояння завжди є джерелом соціальних проблем і вони сильно впливають на життя окремої людини, соціальних груп, на розвиток країни. Вкрай важливо аби діти, яких безпосередньо торкнулись наслідки бойових дій, швидко пристосувались до нового соціального середовища, знайшли спільну мову із новими знайомами, нові контакти. Людина, яка переїхала зі звичного для неї місця проживання та опинилась в незнайомих обставинах, потребує передусім підтримки від держави, спеціалістів та приймаючих громад.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Особливості специфіки адаптації та інтеграції дітей вимушених переселенців до нового соціокультурного середовища схарактеризовано в наукових розвідках А. М. Богуш, І. М. Дичківської, О. А. Дубасенюк, К. В. Касярум, Л. В. Коваль, К. Л. Крутій, А. І. Кузьмінського, І. М. Некрасової, О. В. Овчарук, Л. Є. Петухової, Т. О. Піроженко, О. І. Пометун, Т. І. Поніманської, О. П. Савченко, Т. М. Степанової, Г. В. Троцько, М. М. Фіцули та ін.

Мета статті – проаналізувати та обґрунтувати специфіку адаптації та інтеграції дітей вимушених переселенців до нового соціокультурного середовища

Виклад основного матеріалу. За словами Кирила Кейданського: «Виникнення терміна «переміщені особи» пов'язано з подіями Другої

Світової війни. З 1939 по 1944 рр., внаслідок дій фашистських властей, на території Німеччини опинилось близько 10 млн. чоловік, більшість з яких склали залучені до примусової праці або ж вислані з країн свого звичайного місця проживання за расовими, релігійними або політичними міркуваннями. Україна не вперше зіткнулась з таким масовим явищем як вимушене переміщення. В той час використовували таке поняття як - переміщені особи - переміщені, силоміць виселені або за розпорядженням влади переселені люди, яким загрожують військові дії або стихійні лиха, як-от: землетруси, повінь, аварія тощо. Таке переміщення - одна з форм примусової міграції. Принципова різниця з ситуацією на Сході в тому, що людей не переміщали силою або за наказом, вони переїжджали самостійно, втікаючи від бойових дій і їх кількість значно перевищує кількість переміщених осіб внаслідок Чорнобильської аварії. До людей які перемістилися з окупованих територій Луганської, Донецької області та Автономної Республіки Крим довго не могли підібрати однозначне визначення. В офіційному дискурсі існує тільки одне поняття – внутрішньо переміщена особа. «Це громадянин України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» [1]. Не менш важливим визначенням є адаптація дітей. Яка визначається як відповідь живого організму на певні зміни в середовищі, реакція на щось нове шляхом перебудови функції, зміни поведінки і, нарешті, зміни структури вслід або всупереч дії фактора. Найбільш вдало підходить термін соціальна адаптація – пристосування індивіда до вимог суспільного середовища за допомогою соціальних засобів. Адаптація є одним з найважливіших соціально- психологічних механізмів соціалізації особистості, першим шаблоном, елементом діяльності людини у пристосуванні до умов суспільного життя.

Соціальний педагог в навчальних закладах повинен володіти професіональними якостями, задля швидкої та безпечної соціалізації дітей вимушених переселенців.

Необхідно зазначити, що допомога дітям-переселенцям передбачає:

- створення сприятливого соціально-психологічного клімату в навчальному закладі;
- оптимізацію змісту і форм психологічної просвіти педагогічних працівників, батьків;
- застосування міжсекторальної взаємодії і міждисциплінарного підходу до вирішення проблем, які виникають;
- залучення та надання психологічної допомоги висококваліфікованих фахівців, практичних психологів, психотерапевтів;
- забезпечення індивідуального підходу до кожної дитини з внутрішнього переселення;
- надання їм необхідної корекційної, реабілітаційної та соціально-педагогічної допомоги;
- залучення дітей-вимушених переселенців до діяльності в позашкільних навчальних закладах з метою створення оптимальних умов для їхньої самореалізації;
- залучення вихованців до розвивальної діяльності в позаурочний час;
- проведення активної виховної діяльності з дітьми-вимушених переселенців під час літнього оздоровлення у таборах відпочинку [16].

Так, для успішної адаптації дітей-вимушених переселенців соціальним педагогам необхідно застосовувати інтерактивні форми проведення занять, що мають конкретну мету – створити комфортні умови розвитку здібностей, за яких кожна дитина відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Інноваційні форми проведення занять дають

змогу розвивати аналітичне мислення дітей-вимушених переселенців, формувати комунікативну компетенцію

Також використовується термін «інтеграція» в загальному випадку означає об'єднання, взаємопроникнення, об'єднання розрізнених елементів та процес їх взаємного зближення й виникнення взаємозв'язків. Інтеграція - соціальний, економічний та політичний процес, завдяки якому відмінні ідентичності різних груп, до певної міри зберігаючись й сприймаючись іншими, вливаються у головне русло суспільства. Інтеграція мігрантів є явищем, яке важко піддається управлінню. Вона є результатом сукупності виборів і рішень, прийнятих індивідом, який не ставить перед собою мету «інтегруватися». Водночас політика інтеграції, що здійснюється певним державними інститутами, далеко не завжди призводить до бажаних результатів [54]. Інтеграція - це включення мігрантів та етнічних меншин в економічне, суспільне і політичне життя країни перебування. Відповідальність за інтеграцію одночасно лежить на державних інститутах, організаціях, спільнотах та самих мігрантах. Інтеграція є закономірним процесом. Якщо мова йде про біженців, то інтеграція дає їм можливість брати активну участь у суспільному житті.

Висновки та перспективи подальшого наукового пошуку. Отже, всі діти вимушених переселенців, глибоко пережили культурну та колективну травми, але вони мають змогу адаптуватися до нових умов існування, і ця адаптація залежить від підтримки держави, допомоги спеціалістів, приймаючих громад та політичної спроможності влади подолати кризу на Сході України. Ці ж чинники визначатимуть, чи зможуть внутрішньо переміщені особи подолати травму або, навпаки, почнеться новий цикл травматичної послідовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Педагогічна майстерність: практикум / автор-упорядник: Л. В. Галіцина. – К. : Шк. світ, 2012. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
2. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. Пометун. – К. : Вид-во А.С. К., 2007. – 144 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.
4. П'ятакова Г.П. Практикум зі спецкурсу «Основи педагогічної майстерності» : для студентів педагогічних спеціальностей / Г. П. П'ятакова. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 40 с.
5. Рожков М. И. Организация и методика проведения игр с подростками / М. И. Рожков, Б. В. Куприянов. М. : «Владос», 2001. – 416 с.